

Asia: VN/20544/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 pykälään koskien oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointia?

Vammaisfoorumi haluaa huomauttaa, ettei esityksessä ole arvioitu esityksen vaikutuksia vammaisiin koululaisiin, eikä YK:n vammaissopimusta ole huomioitu.

Vammaisten lasten ja koululaisten oppimisen ja osaamisen arviointi on kouluissa usein haastavaa ja siinä tapahtuu virheitä, sillä koulujen henkilöstöllä ei aina ole riittävästi koulutusta eikä osaamista vastata vammaisten oppilaiden moninaisiin tarpeisiin. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointia uudistettaessa onkin erittäin tärkeää arvioida, millä tavoin lakimuutokset vaikuttavat vammaisiin koululaisiin ja heidän yhdenvertaisiin mahdollisuuksiinsa osoittaa osaamistaan.

Kaikessa arvioinnissa tulee aina varmistaa, että vammaisen oppilaan yksilölliset tarpeet on huolellisesti kartoitettu ja että oppilaalla on käytössään kaikki hänen tarvitsemansa tukitoimet ja kohtuulliset mukautukset. Vammaisten oppilaiden tuen tarpeen arviointi on toteutettava moniammatillisessa ja asiantuntevassa yhteistyössä, mukaan lukien Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri silloin, kun se on oppilaan tilanteen kannalta tarkoituksenmukaista. Vammaisfoorumi on huolissaan siitä, ettei esityksessä ole riittävän selkeästi tuotu esiin yhteyttä puutteellisten tukitoimien ja heikkojen arvosanojen välillä. Tämä yhteys tulisi kuvata esityksessä selkeämmin.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi tulee aina toteuttaa siten, että oppilaan tarvitsemat erityisjärjestelyt ja tukitoimet on tosiasiallisesti toteutettu oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Yhdenvertaisuus ei toteudu, mikäli arviointikriteereitä sovelletaan ilman kohtuullisia mukautuksia. Lakiin tai sen perusteluihin tulisi lisätä selkeä maininta siitä, että arvioinnissa on huomioitava oppilaan yksilölliset tarpeet sekä käytössä olevat tukitoimet ja mukautukset. Kohtuulliset mukautukset (esimerkiksi oppimisen osoittaminen toisin) eivät saa lähtökohtaisesti vaikuttaa arvosanoja heikentävästi.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 a pykälään koskien oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättämistä?

Vammaisfoorumi edellyttää, että mikäli vammainen oppilas jätetään vuosiluokalle, koulun on selvitettävä erityisen huolellisesti, johtuuko vuosiluokalle jättäminen puutteellisista tukitoimista, mukautuksista tai erityisjärjestelyistä.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 b pykälään koskien todistuksia?

Vammaisfoorumilla ei ole lausuttavaa.

Onko teillä muita huomioita esitykseen?

Vammaisfoorumi tuo esiin, että vammaiset lapset ja koululaiset eivät perusopetuksessa saa kattavasti tarvitsemiaan tukitoimia, kohtuullisia mukautuksia ja erityisjärjestelyjä. Koulujen henkilöstöllä ei aina ole riittävää osaamista eikä resursseja vammaisten oppilaiden tarvitsemien tukitoimien ja järjestelyjen toteuttamiseen. Lisäksi kouluilla ei ole velvoitetta hakea asiantuntija-apua, kuten Oppimis- ja ohjauskeskus Valterin palveluita, minkä vuoksi tukea jätetään monin paikoin hyödyntämättä. Tämä johtaa siihen, etteivät vammaiset koululaiset välttämättä saa heille kuuluvaa ja välttämätöntä tukea.

Puutteelliset tukitoimet ja mukautukset heikentävät vammaisten oppilaiden mahdollisuuksia osoittaa todellista osaamistaan ja oppimistaan. Tämä toimintaympäristö ja sen vaikutukset oppilaiden arviointiin olisi syytä tunnistaa ja kuvata selkeästi hallituksen esityksessä. Vammaisfoorumin näkemyksen mukaan hallituksen esityksessä tulisi myös esittää konkreettisempia keinoja sen varmistamiseksi, että oppimisen ja osaamisen arviointi tapahtuu ympäristössä, jossa kaikilla oppilailla on tosiasiallisesti ja yhdenvertaisesti käytössään kaikki heidän tarvitsemansa tukitoimet, kohtuulliset mukautukset ja erityisjärjestelyt.

Tukitoimista ja erityisjärjestelyistä on osin myös virheellisiä käsityksiä. Esimerkiksi, jos oppilaalla on koulunkäynnin ohjaaja eli avustaja, saatetaan ajatella, että taito/taideaineista ei voida antaa arvioinnissa hyvää numeroa. Avustajaa käyttävän oppilaan osalta ei aina ymmärretä, että substanssi ja osaaminen tulevat nuorelta ja avustaja tekee työt oppilaan ohjeen mukaan, ei hänen puolestaan. Erityisesti taitoaineissa onkin tärkeää arvioida tehtyjen töiden lisäksi oppilaan työskentelyä ja aktiivisuutta.

Vammaisfoorumi ry

Maija Aatelo

Anni Kyröläinen

puheenjohtaja

pääsihteeri

p. 045 217 4936

anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi

Vammaisfoorumi on 29 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Ignatius Katri
Vammaisfoorumi ry